

Ilustrirani **Slovenec**

145

Leto II.

Tedenska priloga „Slovenca“ z dne 9. maja 1926, šte. 107.

Štev. 19.

Ivan Cankar.

Čigar rojstno petdesetletnico praznujemo jutri. Naša slika, ki je vsekakor najboljša iz pesnikovih zadnjih let, je bila doslej še neznana in jo je posnel fotograf A. Berthold v Ljubljani.

Graf Brockdorf-Rantzau,

nemški poslanik v Moskvi, ki je ustvaril zadnjo nemško-rusko pogodbo, ki pomenja svetovno političen dogodek prvega reda.

Palača švicarskega zveznega sveta v Bernu.

Kakor znano, žive tudi v Švici trije narodi (Nemci, Francozi in Italijani), a ker je urejena država federalistično, tako da ima vsak popolno svobodo, so srečni in zadovoljni vsi.

Papeževa palatinska garda na vatikanskih vrtovih

koraka k podelitvi spominskih svetinj, ki jih je razdelil sveti oče nedavno v spomin na sveto leto.

Mitilineu,

novi romunski zunanji minister.

K političnim zapletitvam in homatijam na Daljnem Vzhodu.

Med Rusijo in Japonsko se bije že več let tih a žilav boj za vzhodno kitajске železnice. Tamošnje pokrajine obvladuje japonski prijatelj Čang-tso-lin, ki je nedavno prisilil k odstopu dosedanjega ravnatelja Ivanova, in je bil zamenjan s Stemšanovim. Na sliki vidimo Ivanova (3), sovjetskega konzula Granta (2) in policijskega ravnatelja Charbina (1).

Krestinski,

sovjetski poslanik v Berlinu, soustvaritelj najnovejše nemško-ruske pogodbe, ki je vzbudila zlasti med evropskimi državami tako razburjenje.

V Ljubljani sežigajo milijone!

Ko je prišel lani v promet kovani drobiž, so začeli seveda takoj jemati iz prometa papirnatega. Zbira ga ljubljanska finančna delegacija, natančno prešteje, nato ga pa sežejo pod nadzorstvom v ljubljanski mestni elektrarni. Na ta način so sežgali že težke milijone, a skrajni čas bi že bil, da požgejo vse. Naša slika nam kaže papirnati drobiž pred pečmi ljubljanske elektrarne s »požigalci« vred.

Miša Trifunović,

bivši minister za vere, ki je prevzel pri zadnji rekonstrukciji vlade prosveto, bivši Radičev resor.

Slovenski romarji pred roženvensko cerkvijo v Lurdu 10. aprila 1926.

Skupina 156 romarjev je 6. aprila odpotovala v Lurd, v Ars in Paray-le-Monial, kamor je ponesla prvo zlato knjigo 11.365 slovenskih družin. Romarji so se 17. aprila zadovoljni vrnili.

Slike k „Slovenskemu biografskemu leksikonu“.

Cotič Viktor
(* 1885), slikar.

Bradaška Matija
(1852—1915), slikar.

Baukart Jan
(* 1889), vzgojeslovni pisatelj.

Ob petdesetletnici rojstva Ivana Cankarja.

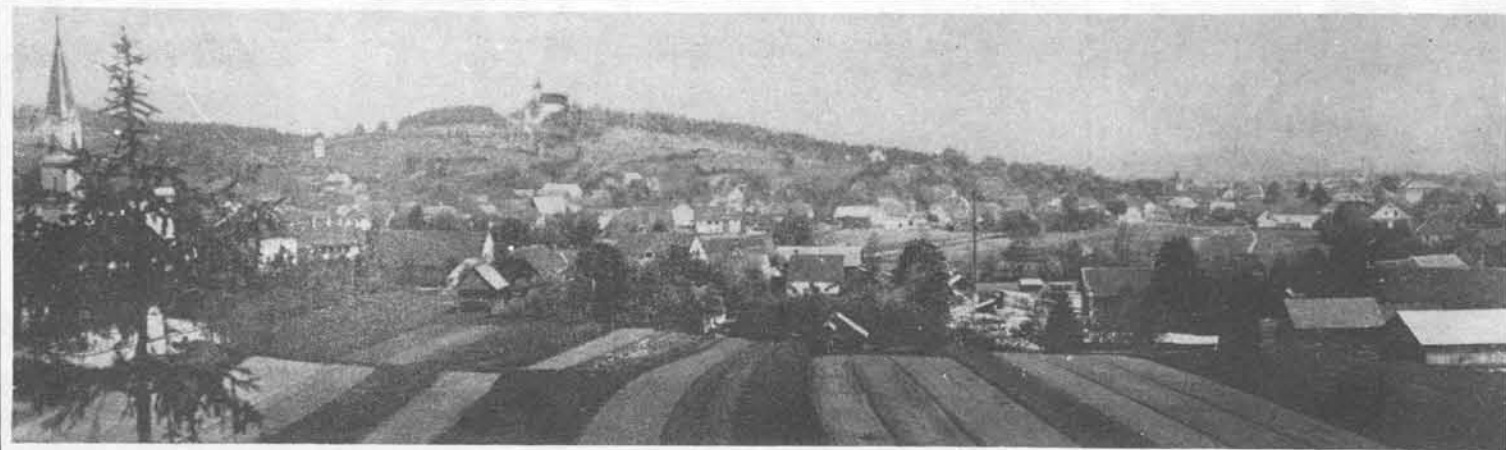
Rojstna hiša Ivana Cankarja na Vrhniki.

»Hiša je bila nizka in je visela ob klanecu...«
(Smrt in pogreb Jakoba Nesreče.)

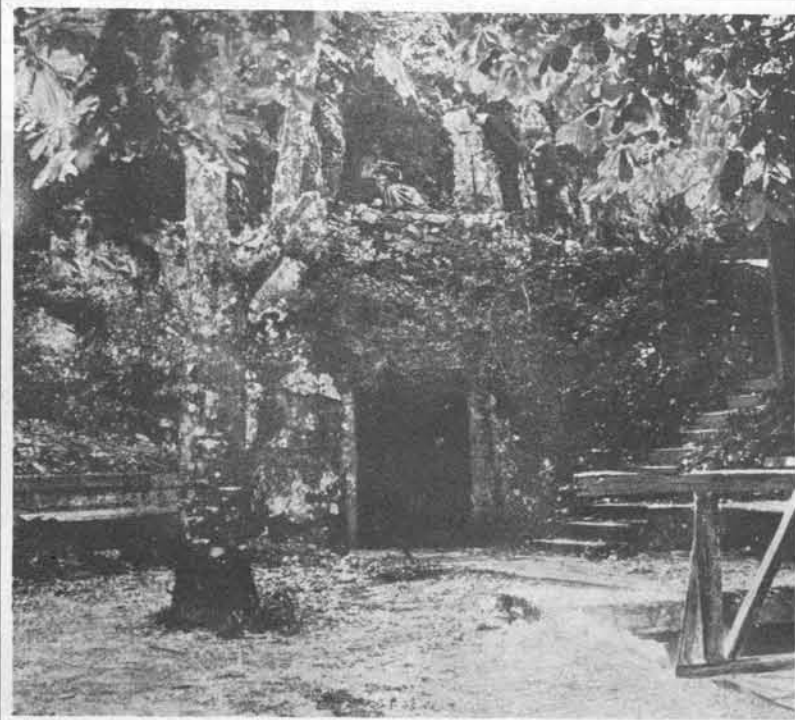
Na Klanecu.

»Gledal je na klanec, na kopo hiš, ki so se tiščale skupaj, kakor čreda prestrašenih ovac... Na klanecu je bil rojen in nihče mu ne izbriše tega pečata.«
(Na klanecu.)

Pogled na Vrhniko, rojstni kraj Ivana Cankarja, v ozadju Sv. Trojica.

»Tam doli se je potapljala vsa dolina v solnčnih žarkih, bele hiše so se lesketale, kakor lite iz srebra.« (Vinjete.) — »Vrhnika, prečuden kraj! V mehkem domotožju mi zakoprni srce ob mislih nate. Kdo te je videl z bdečimi očmi, kdo te je poznal? Šli so mimo, videli so bele ceste, bele hiše in so šli dalje. Jaz pa sem ti pogledal v obraz kakor ljubljenu dekletu in zdaj je moje srce bolno po tebi.« (Aleš iz Razora.)

»Pozdravljen Močilnik, ti kapelica vrhniška!

Koliko sanj počiva v tvojem naročju!
(Moje življenje.)

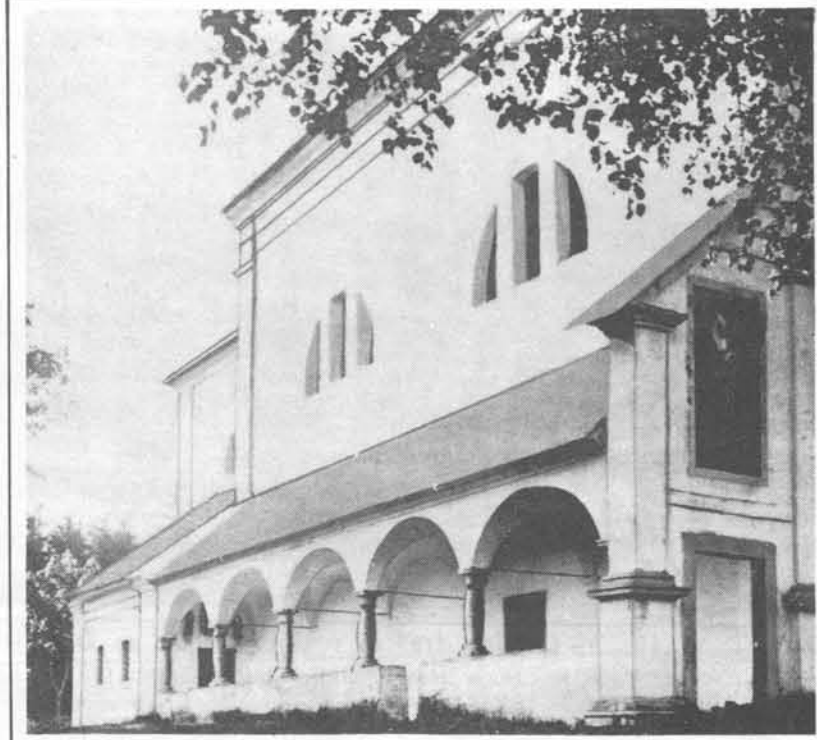

»Željan tolažbe in posvečenja sem stopil

v farno cerkev svetega Pavla, ki je pred zdavnim, zdavnim časom videla in blagoslovila mojo mladost!«

»Vsa pokrajina ob cesti, ki drži z Vrhnike v Ljubljano, je posuta s spominskim cvetjem, kamorkoli se ozrem. Z mojimi besedami me pozdravljajo zeleni holmi na levi, na desni prepeva moje pesmi prosti mah. Se vsak kanton kraj ceste je moj prisrčen prijatelj ter mi pripoveduje vesele in žalostne zgodbe.«

»Sveta Trojica, kraljica vrhniška!

Svetli spomini, dragi kamni in biseri na svetlem oblačilu. Kolikokrat so romale k nji moje misli, bežne lastovke, v tujini po gnezdu koprneče. — »Postavili so me bili na visoki zid kraj cerkve... videl nisem ničesar drugega, nego samo silno vesoljno svetlobo, ki je lila v mogočnih valovih od ljubljanske strani!«

Ivan Cankar okrog l. 1900

Ob Cankarjevi petdesetletnici

opozarjamo na strokovnjaško urejene in krasno opremljene Cankarjeve »Zbrane spise«, katerih so izšli doslej že trije zvezki. Založila jih je »Nova založba« v Ljubljani, ureja jih pa pisatelj bratranec dr. Izidor Cankar. Sele ti zbrani spisi nam nudijo popoln vpogled v delo velikega pisatelja.

Ivan Cankar l. 1896.

Materin grob.

»Daleč je njen grob, zapuščen od vseh, samotni in žalosten, kakor so grobovi neznanih popotnikov! Daleč je ona sama, pozabljena od nas, ki smo se bili brez vodnika in brez cilja razbegli po svetu kakor jata golobov, kadar plane mednje jastreb-smrt.«
(»Moje življenje.«)

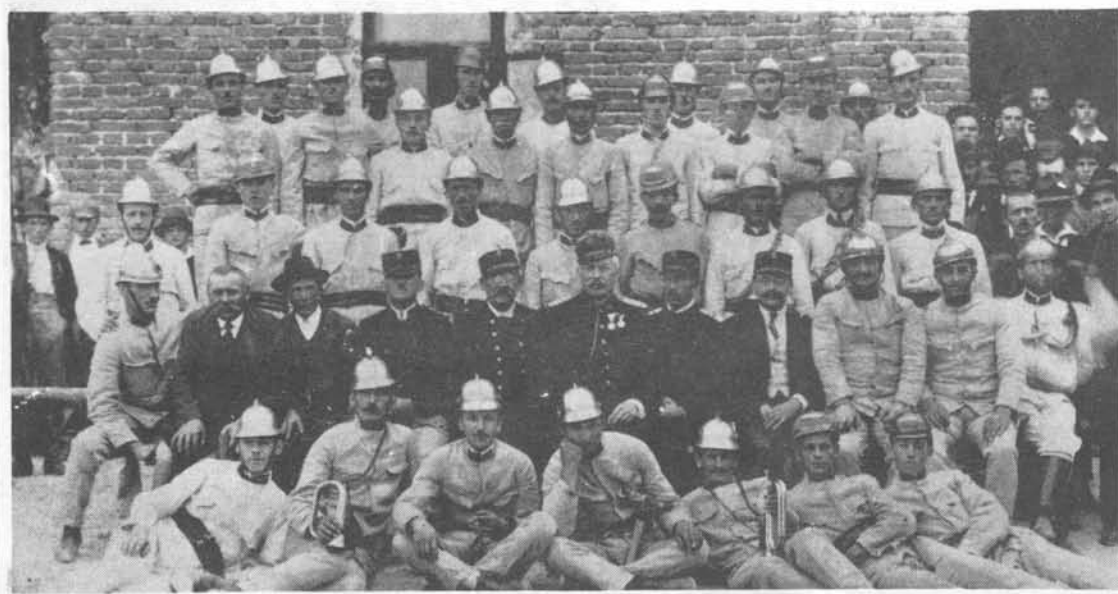

K slikli na levi:

»Resnično je bila izba zelo podobna kapelici. Če je človek odprl duri, je zagledal pred seboj v steno vdolben visok in globok oltar, v oltarju pa lursko Mater božjo iz lesa izrezano in tako umetno poslikano, da je stala kakor živa; v zelenju je stala in v dišečem cvetju!«

(Aleš iz Razora.)

K današnjemu gasilskemu prazniku.

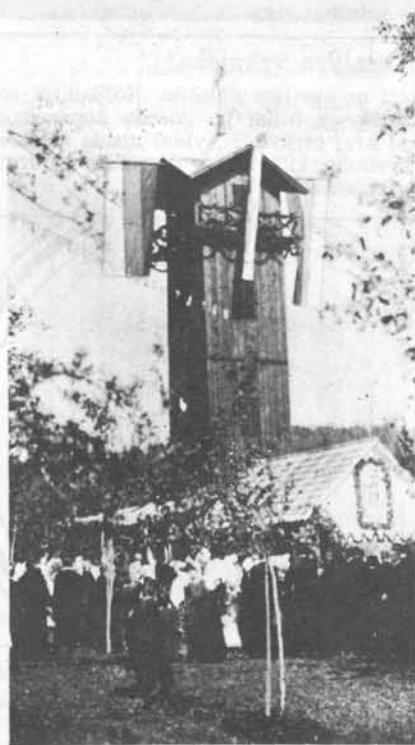

Gasilno društvo v Dobropoljah na Dolenjskem, ki obhaja letos 25 letnico svojega obstoja (fot. A. Adamič).

Ivan Križnar,

bivši načelnik ljubljanskega prostov. gasilnega društva, pod čigar načelstvom je bila izvršena tudi reorganizacija ljubljanskega gasilstva.

Novi stolp

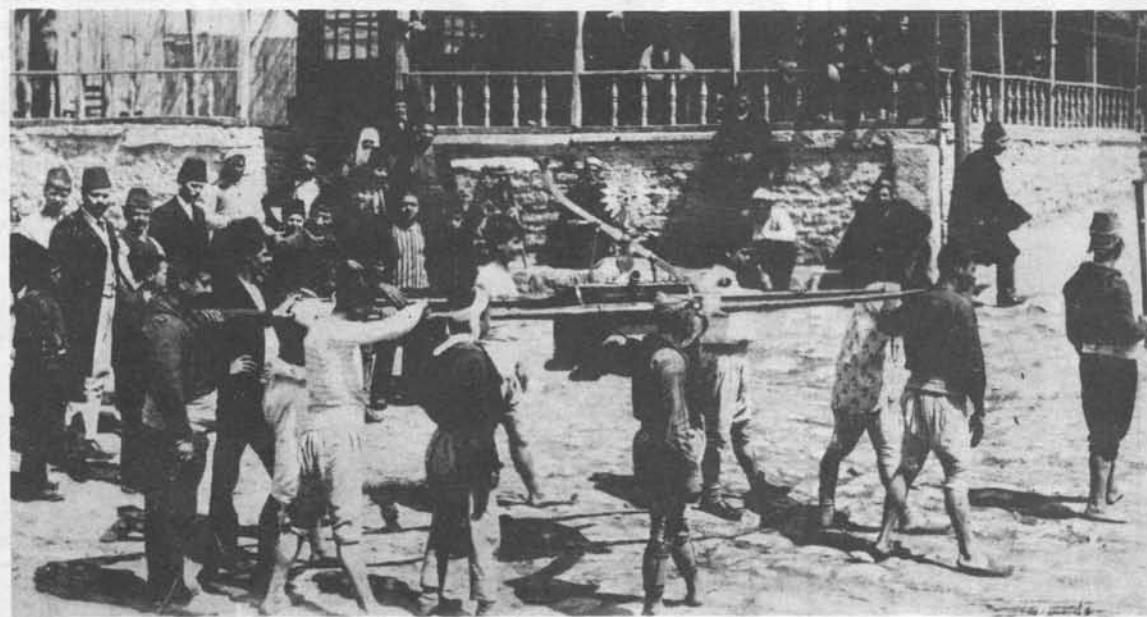
gas. društva v Paški vasi ob priliki blagoslovitve; istočasno so blagoslovili društveno zastavo.

Najmodernejša gasilska priprava

je motorno kolo, ki vodi s seboj vse najpotrebnejše priprave z brizgalno vred za pogasitev majhnih požarov. Vpeljali so jih že skoro po vseh večjih mestih, kjer se udeležujejo v gasilski službi jako uspešno tudi ženske.

Gasilci tukaj in tam.

Gasilci v malem turškem mestu »hite« z brizgalno k požaru.

Gasilci pri požaru v New Yorku.

Josip Oražem,

župan občine Moste pri Ljubljani, ki je praznoval nedavno 20 letnico svojega uspešnega dela v obč. odboru (glej članek v današnjem Slovencu).

Najživahnejše stavbno gibanje v Sloveniji

je nedvomno v Mostah pri Ljubljani, kjer se je zgradilo že po vojni nenavadno veliko število novih hiš. Pri tem ima največje zasluge izredno delavni župan Oražem, ki je zgradil sam po vojni že nad dvajset preprostih a solidnih in izredno ličnih hišic z vrtičkom.

Udeleženske gospodinskega tečaja v Šmartnem ob Paki.

ki ga je priredila tamošnja kmetijska podružnica od 11. jan. do 22. marca 1926 pod vodstvom gđe. Sittig.

Publicist Fran Radešček,

ki je praznoval pred kratkim 15 letnico svojega publicističnega delovanja in 40-letnico svojega rojstva. Bil je urednik in dopisnik raznih slovenskih in tujih listov, med vojno se je pa kot prostovoljec v srbski armadi udeležil tragičnega umika skozi Albanijo.

Slika na levi:

Najslovesnejši posel slovenskih fantov je postavljanje mlajev; naša slika nam jih kaže v Sostrem ob priliki letošnje birmе.

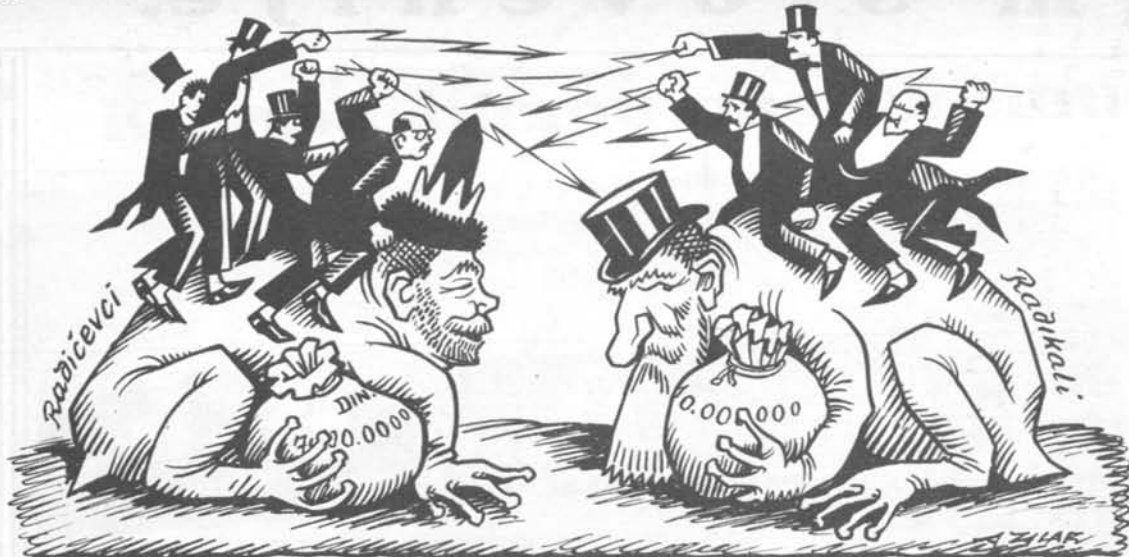
Župnik Češarek

iz Fare pri Kostelu, ki je pred kratkim umrl. Med farani bo ostal zaradi svojega blagega značaja in požrtvovalne delavnosti v trajnem spominu.

Slika na desni:

Slovenska dekleta pri piramidah. Slovenske služkinje, katerih je v Aleksandriji polno in ki imajo svoje voditeljice v tamošnjih šolskih sestrah, ob priliki svojega nedavnega izleta k piramidam.

Zadnje dejanje Pašič-Radičevega »sporazuma«

se je odigralo pred kratkim pred strmečo jugoslovansko javnostjo, ki ni imela niti pojma o strašni korupcijski gnilobi, v kateri tiče junaki »narodnega in državnega edinstva«. Iz odkritij, ki sta jih nagrmadili Radičeva in Pašičeva stranka druga proti drugi je videti, kako so gospodarili in kako gospodarijo s slovenskimi žulji.

Narte Velikonja:

Spomin.

Ni resna, ni sen — mojega srca spomin je, bolečine krik, moje vesti zapoved.

V unionski kleti pri zadnji mizi na desni sedi z gorko zamišljenostjo v očeh. S privzdignjenim kazalcem desne roke ob ustnih in poje. Poje. Komaj vidno se gibljejo ustne. Komaj slišna melodija. Poje. In pogled mu gre po široki cesarski cesti na Vrhniko, skozi meglo ljubljanskega barja na Vrhniko. »Tam je solnce, fant! Da veš, Vrhnika je sredi Evrope! Srce Evrope.«

On poje, bolj sebi v dušo, kakor meni na uho.

»Oj ti mladi furmani...«

In pogled mu gre po široki cesarski cesti proti Vrhniki, proti solncu, proti srcu Evrope.

»Ali ti veš, da so se Vrhnikanke uprle reviziciji. Stirideset jih je bilo na sodišču, pa niso dale niti prgišča! Vidiš, fant, to je Vrhnika!«

Bogvekoliko je bilo res, toda ta novica mu je bila razžarila dušo in je bil užaljen tisti večer nad menoj.

»Ti, ti, ti dvomiš nad Vrhniko! Vse ji bo odpuščeno, ker so Vrhnikanke odrekale pšenico!«

In potem je pel in poje:

»Oj ti mladi furmani...«

In se je zamislil, in je udaril po mizi čez čas in segel po kozarcu, kakor da bi izplaknil žalostno misel:

»Ali ti veš, kaj je pesem sploh, kaj je slovenska pesem?«

O, bratje, kako je to strašno hudo, da ne slišimo te njegove slovenske pesmi!

★

Ali si ti, Janez, na judenburškem travniku?

In je vežbal med nami mlajšimi na ukaz sirovega gornještajerskega mesarskega pomočnika. Kot otrok se je zavesil, če se mu je kretnja posrečila.

»Janezi smo vendarle najlepši vojaki na svetu! Nam vsaka uniforma pristaja; še stotniku sem bil všeč!«

In je vežbal z nami v jutranji megli ob Muri ter se pogovarjal med odmorom bolj s seboj nego z menoj sosedom.

»Če bi šli peš, bi prišli v dveh dneh domov. Jaz pojdem itak domov. Danes sem dobil pismo. Obolim in pojdem. Svetek, ta je drugačen fant, ta je kar sam ubežal preko planine.«

In so se mu zazrle oči v daljo; pred nami je lesketal železniški tir. Ničesar drugega ni bilo v njegovih očeh, kakor ta svetli tir in svetlo modro nebo nad planinami.

»Zdaj šele veš, kaj je Slovenija! Ali je proti solncu zaprta? Tu imaš proti solncu zapaž? Če potegneš črto, boš videl, da je Slovenija sredi sveta, tik pod solncem. Srce vesoljstva. Pa se čudiš, da je tako lepa. Kaj bi ne bila lepa! Obolim in pridem domov! Naravnost na Rožnik; pismo sem dobil.«

V očeh mu je gorelo silno domotožje.

»Pojdem, da slišim dekleta, ki se slovensko smejejo! Ali veš, da je tudi smeh naš in drugega ni. Praviš, beseda. Smeh! Da, že smeh! Ali si že slišal kdaj smeh vrhniškega dekleta? Nisi! Ti nisi še ničesar slišal. Vidiš, smeh, ne beseda, ker v vsaki naši besedi je smeh, v vsaki naši besedi je jok, v vsaki naši besedi je cela melodija. Kaj bi pravil, ko še nisi slišal slovenskega smeja!«

In se je zamislil cesarski vojak Janez ter trepetal od mraza, truda in neznane srčne bolečine.

Na povratku v barako je onemogel in padel nezavesten na tla cesarski vojak Janez.

Slika, ki je bila odkrita zadnje tedne ali

zakaj slovenski davkoplačevalci ne morejo nikdar napolniti državne blagajne.

Ali mu ni šla duša vasovat na Vrhniko, kjer je najlepši smeh doma, v Slovenijo, kjer je v vsaki besedi smeh, v vsaki besedi jok, v vsaki besedi sladka melodija?

★

Tisto noč sem imel stražo.

O polnoči je planil pokonci ter taval v polsnu po baraki. Koliko groze in gorja je odsevalo njegovo lice, ko je begal pod križastim tramovjem polmračne barake.

»Vrat ni! Kje so vrata?« je dahnil, ko sem stopil k njemu.

»Vislice, samo vislice!« je pokazal v tramovje. »In Janezi spe pod vislicami. In nikjer ni vrat izpod njih.«

Čez teden dni je šel, da sliši spet slovenski smeh, in čez tri leta je šel — domov, na Vrhniko, v srce vesoljstva.

In ko se bo vrnil čez trikrat trideset, čez tristo let? — Ali bo še našel Janez svojo pesem, smeh vrhniškega dekleta, naše besede sveto melodijo? Ali bo našel vislice nad pečim rodov Janezov?

Ali boš pel, Ivan, ko prideš, popotnik, ali boš iskal vrata, da odideš — domov?

»Ti, ti, ki dvomiš nad Vrhniko! Kaj pa Vrhnikanke! Ali se Vrhnikanke niso uprle cesarskim?«

Oglašujte v „Ilustr. Slovencu“!

Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Slovenija)

— Tiskarna —

sprejema v tisk časopise, revije, knjige, brošure, uradne in trgovske tiskovine, letake itd. kakor tudi umetnine v eno- in večbarvnem tisku.

Razpolaga z 2 rotacijskima, 16 tiskalnimi in s 7 stavnimi stroji ter z lastno črkolivnico. Hitra in točna izvršitev.

— Litografija —

se priporoča za izvrševanje vsakovrstnih litografskih del, tako potom kameno- kakor tudi najnovejšega offset-tiska.

Izdelovanje delnic, ilustracij, slik, diplom, plakatov po lastnem ali naročnikovem načrtu in barvotiska po vseh mogočih načrtih.

— Klišarna —

izdeluje vse vrste klišejev po slikah, perorisih, risbah, rokopisih in fotografijah za eno- in večbarvni tisk.

Dobavlja klišeje za razmnoževanje umetn. slik, razglednic, reklamnih slik, vinjet, podpisov v poljubni velikosti in obliki in za vse vrste tiska.

Zmerne cene!

Brzjavke: Jugotiskarna Ljubljana

Zahtevajte proračun!